

■ TRIBUNA POLITICA

Dumandada è solidaritad

DA CUSSEGLIERA GUVERNATIVA
BARBARA JANOM STEINER*

La gulfaziun da finanzas naziunala (GFN) pussibilitescha als chantuns ina gronda autonomia. Ella garantescha che las differenzas tranter els na daventia betg memia gronda. Er il Grischun profita da la solidaritad da la confederaziun e dals chantuns che pajan. Nus na survegnin quest sustegn però betg mo or da spira simpatia. Noss chantun ha las grevezzas geografic-topograficas lunschor las pli grondas ed ha ultra da quai – pervia da sia situaziun periferica – paucas resursas.

Quests dischavantatgs derivan da la natira. Perquai dependain nus da pajaments da gulfaziun substanzials e nus dastgain defender cun dretg la GFN, perquai ch'ella è sa cumprovada sco tala. Tuttina sa lamentan plirs chantuns donatur fermamain pervia da las expensas creschentas. Las contribuziuns pli autas èn però senz'auter motivadas. Quests chantuns èn daventads (malgrà la GFN) finanzialmain adina pli fermes.

Quai che capita sin plaun federal passaint nus actualmain er en noss chantun. Represchentantas e represchentants da las vischnancas turisticas e da tschains d'aua las pli ritgas han lantschà in referendum cunter la refurma da la gulfaziun da finanzas (refurma da la GF). Quai è lur bun dretg. Igl è mo uschia ch'els argumenschan cun pretensiuns ch'èn cumprovadamain faussas.

Il adversaris discurren d'inaorsch finanziala che s'avra pervia da la refurma da la GF anc pli fitg tranter las vischnancas. Precis il cuntrari vegn ad esser il cas, perquai che la finamira da questa refurma è gea quella da mitigiar las disparitads e da rinforzar las vischnancas, senza indeblir las vischnancas fermas.

La medaglia dal federalissem ha duas varts

Ord vista finanziala ha il federalissem duas varts: l'autonomia finanziala e la gulfaziun da finanzas – quasi la vart davant e la vart d'ina medaglia. L'ina vart datti mo en cumbinaziun cun l'autra vart. Oravant tut han las vischnancas – grazia a l'autonomia finanziala – ina tscherta independenza. Ellas duain liquidar lur incumbensas uschè bain sco pussaivel sezzas ed incassar sezzas las taglias e las taxas ch'èn necessarias per quai. Però chaschunan tranter auter la situaziun geografica e las differents premissas economicas differenzas finanzialas enormas tranter las vischnancas senza ch'ellas sajan la culpa. Per reducir questas differenzas ad ina

dimensiun acceptabla è ina gulfaziun da finanzas efficazia indispensabla. Ella reducescha il foss finanziel tranter las vischnancas e stgaffescha uschia las premissas finanzialas necessarias per mantegnair las structures federativas da noss stadi. Da quai profitan il pli fitg las vischnancas fermas.

Quai ch'è bun sin plaun federal po mo esser dretg per nus. Ils 28 da settember avain nus la schanza d'introducir in sistem per nossas vischnancas grischunas ch'è cumparegliabel cun la GFN. Er la dimensiun da la solidaritad s'orientescha vi da l'exempel naziunal.

La nova gulfaziun da finanzas vegn dotada uschia ch'ella è bain supportabla er per las vischnancas donaturas finanzialmain fermas, en spezial per las fermas vischnancas turisticas e da tschains d'aua. Ellas pajan ina contribuziun moderada ch'è cleramain limitada per lescha. Ultra da quai vegn quella calculada mintga onn da nov per ch'ella correspundia adina a las relaziuns effectivas. Las vischnancas retschavidras, en spezial las vischnancas che han grondas grevezzas spezialas pervia da lur situaziun predominantamain periferica, survegnan ultra da quai per l'emprima giada la schanza da reducir in pau lur pe da taglia. Uschia è la nova gulfaziun da finanzas in gudogn tant per las vischnancas che pajan sco er per las vischnancas che retschaivan.

* Barbara Janom Steiner è schefa dal Departament chantunala da finanzas e vischnancas